

TEĎ! JINAK BUDE POZDĚ...

TEXT: JOLANA NOVOTNÁ

Je ta pravá chvíle k zaznamenání vzpomínek a zviditelnění stárnoucích leseb? Rozhovor se **švýcarskou historičkou Corinne Rufli** o její knize jedenácti životních příběhů žen 70+, které milují ženy – nesoucí název **After that night I was spellbound**.

Corinne, potkaly jsme se v roce 2017 na první Evropské lesbické konferenci ve Vídni na panelu o stárnutí leseb. Tvoje knížka na mě udělala dojem a taky to, kolik starších žen bylo v publiku – v Čechách by tomu tak asi nebylo. Co ve Švýcarsku?

Generaci leseb feministek, které byly aktivní v ženském a lesbickém hnutí 70. let 20. století, je dnes kolem šedesáti. Ve Švýcarsku jsou pořád hodně vidět. Celý život usilovaly o svá práva, hlásí se o ně i dnes. Diametrálně jiná situace je v případě leseb nad sedmdesát. Jako by nebyly.

Jsi asi o polovinu mladší než protagonistky tvé knížky. Jak tě vlastně napadlo se staršími lesbami zabývat?

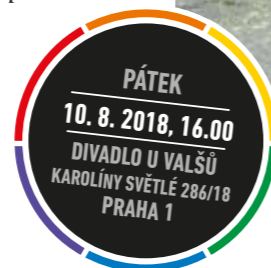
Když jsem studovala historii na Univerzitě v Curychu, hodně jsem se zajímala o lesby z raného feministického hnutí. Byly pro mě hrdinky. Jako téma magisterské diplomky jsem si tedy nejdřív vybrala lesbické hnutí v Curychu. Pak mi ale něco došlo. Kde jsou lesby, které vyrůstaly před společenskými proměnami 70. let? V konzervativních poválečných 50. a 60. letech, kdy se od žen ve Švýcarsku očekávalo, že se vdají, porodí děti a budou se spořádaně starat o domácnost? Jaké to bylo pro ženy v té době milovat ženy, jak na tu dobu vzpomínají a jak žijí dnes?

Bylo těžké najít takové respondentky do výzkumu?

Ta generace je neviditelná jak ve společnosti, tak v komunitě leseb. Takže ano, bylo. Ale v širším okruhu mých kamarádek leseb se nakonec našlo dost starších žen, které milují ženy. Pomohly mi najít kontakty. Všechny ženy byly nakonec hodně sdílné. Ale jednalo se o akademický výzkum. Anonymizovaný.

Když ses rozhodla napsat na základě výzkumu knížku, nebály se její protagonistky z té anonymity vystoupit?

Byly to silné příběhy. Věděla jsem, že je to hlas, který by měl být slyšet. Tak jsem se jich začala ptát, jestli by chtěly v knížce být. Popravdě, většinu taková myšlenka nijak zvlášť nenadchla. Byly zvyklé o lesbické části svých životů spíš mlčet.

Nakonec ale všechny, až na jednu, kývly. A dnes jsou na to hrdé.

Jakou myslíš, že k tomu měly motivaci?

Nikdo, včetně mě, nemohl tušit, jaký úspěch bude knížka mít. Zájem médií a čtenářů nás všechny překvapil. Některé z protagonistek mi řekly, že chtěly povzbudit jiné ženy, lesby, aby se vydaly svojí cestou, poslechly své srdce. Další měly pocit, že konečně můžou nahlas říct něco, co nikdy tak zřetelně nevyšlo.

Jak se s tou náhlou publicitou vypořádaly?

Některé poskytovaly rozhovory do mainstreamových švýcarských periodik, televize nebo rozhlasu, chodily se mnou na veřejná čtení. Jiné na veřejnosti mluvit nechtěly. Naprosto jejich rozhodnutí re-

spektuju. Pro mě osobně mělo větší význam, že si tu knížku četly i jejich rodiny a přátelé. Často jim to přineslo do vztahů nové perspektivy a otevřenost, smíření. Mnohé z nich totiž dřív se svými blízkými o tom, že jsou lesby, tak přímo nemluvily.

Co přinesly rozhovory s respondentkami tobě?

Tři roky poznávání. Osobní kontakt s generací žen 70+. Přijmout každou takovou, jaká je – ať už si říká lesba nebo ne, prošla si coming outem až hodně pozdě ve svém životě, nebo dokonce žije s mužem. Vidět, jak se dá stárnout jako lesba – 40 let v jedné domácnosti; ve vztahu, ale ne v jedné domácnosti a užívat si svobodu; měnit partnerky celý život; nemít žádnou partnerku a těšit se i v osmdesáti, že nějakou potkáte; nebo být šťastná sama a mít okruh dobrých přátel.

Než jsem se s danou ženou setkala, nikdy jsem nevěděla, co čekat. „Na mém životě není nic tak zajímavého, abys o něm psala,“ říkaly. A vždycky to byl úžasný příběh. Jen si představ – sedíš před ženou, které je 85 let, vypráví ti o svých intimních tajemstvích. Nebo se rozpláče. Nebo usměje, protože si zrovna vzpomene na svoji první lásku, moment, kdy poprvé políbila ženu. Ty chvíle jsou jedinečný dar, který mi svým vyprávěním daly.

A reakce z komunity, všechny ty dopisy, emaily od starších žen, že je konečně někdo zastupuje, a od mladších, že našly vazbu mezi generacemi leseb, byly taky hodně povzbuzující. Našli se i lidi, pro které bylo překvapení, že ženy v téhle

KARIN RÜEGG (80) A EVA SCHWEIZER (77)

Dvě protagonistky knihy, které vystoupí společně s Corinne Rufli na besedě během Prague Pride.

Seznámily se, když jim bylo kolem čtyřiceti. Eva vyrůstala v silně evangelickém prostředí. Vdala se za protestantského faráře, měla být dokonalou ženou ve středostavovské domácnosti. Než se jí narodily děti, pracovala jako učitelka. Po několika velmi závažných příhodách začala dokonalá fasáda praskat a Eva se dostala na pokraj nervového zhroucení. Uvědomila si, že svého muže nemiluje, že není tak „dobrou“ matkou, jak se očekávalo. Po terapii začala znovu studovat a na studiích potkala Karin.

Karin, na rozdíl od Evy, vždycky věděla, že miluje ženy. Neuměla to ale pojmenovat. Měla pocit, že není normální. Překonat ty stavy jí pomáhala hudba a umění. Poprvé se zamilovala v šedesátých letech, utajeně, bez budoucnosti. Připadala si sama, dokud nepotkala Evu. Jejich vztah se rozvíjel velmi pomalu. Eva opustila svoji rodinu a začala žít s Karin.

věkové kategorii vůbec mohou mít lesbickou orientaci. Všichni máme nějaký ten svůj předsudek o starých ženách...

A co budoucnost, Corinne, po takovém úspěchu?

Zprv, vidím, jak moc jsou podobné výzkumy potřeba. Ve Švýcarsku se například žádné doposud nevěnovaly období mezi lety 1940-1970, proto se o něm málo ví. Na rozdíl od 30. let 20. století, kdy víme, že se lesby a gayové v Curychu organizovali. Tedy chci dělat další výzkumy a zviditelnovat je.

Původní nezkrácený rozhovor v anglickém jazyce

si můžete přečíst na webu:

You can read the full English version of the interview at:

www.praguepride.cz/corinne-rufli

O AUTORCE ČLÁNKU

Jolana Novotná založila a koordinuje program o LGBT stárnutí v PROUD z. s., překládá a pracuje jako odborná poradkyně pro pozůstatelé v brněnské LGBT přátelské organizaci Klára pomáhá z. s.

KDO JE CORINNE RUFLI

Vystudovala historii, německý jazyk a literaturu na Univerzitě v Curychu. Ve své magisterské diplomové práci se zabývala orálními historiemi starších lesbických žen ve Švýcarsku. Na základě výzkumu publikovala knihu „After that night I was spellbound“, která se dočkala již čtvrtého vydání a v německy mluvících zemích získala velkou popularitu. Corinne Rufli pracuje jako editorka kulturního časopisu a je aktivní v mnoha lesbických projektech: například procházky s tematikou lesbické historie v Curychu, Sappho Verein, L-World-Wiki, nebo třeba stránky www.lesbengeschichte.ch.

